

PROLOGUS

Aug. propositum in hoc opere scribendo.

1. Sunt praecepta quaedam tractandarum Scripturarum, quae studiosis earum video non incommode posse tradi; ut non solum legendo alios qui divinarum Litterarum operta aperuerunt, sed et aliis ipsi aperiendo proficiant. Haec tradere institui volentibus et valentibus discere, si Dominus ac Deus noster ea quae de hac re cogitanti solet suggerere, etiam scribenti mihi non deneget. Quod antequam exordiar videtur mihi respondendum esse his qui haec reprehensuri sunt aut reprehensuri essent, si eos non ante placaremus. Quod si nonnulli etiam post ista reprehenderit, saltem alios non movebunt nec ab utili studio ad imperitiae pigritiam revocabunt, quos movere possent nisi praemunitos praeparatosque invenirent.

Aug. detractores numerat.

2. Quidam enim reprehensuri sunt hoc opus nostrum, cum ea quae praecepturi sumus non intellexerint. Quidam vero cum intellectis uti voluerint conatque fuerint Scripturas divinas secundum haec praecepta tractare neque valuerint aperire atque explicare quod cupiunt, inaniter me laborasse arbitrabuntur; et quia ipsi non adiuvabuntur hoc opere, nullum adiuvari posse censebunt. Tertium genus est reprehensorum qui divinas Scripturas vel re vera bene tractant vel bene tractare sibi videntur. Qui quoniam nullis huiusmodi observationibus lectis quales nunc tradere institui, facultatem exponendorum sanctorum Librorum se assecutos vel vident vel putant, nemini esse ista praecepta necessaria, sed potius totum quod de illarum litterarum obscuritatibus laudabiliter aperitur, divino munere fieri posse clamitabunt.

Detractoribus respondet.

3. Quibus omnibus breviter respondens, illis qui haec quae scribimus non intellegunt hoc dico ita, me non esse reprehendum, quia haec non intellegunt. Tamquam si lunam vel veterem vel novam sidusve aliquod minime clarum vellent videre, quod ego intento digito demonstrarem, illis autem nec ad ipsum digitum meum videndum sufficiens esset acies oculorum, non propterea mihi succensere deberent. Illi vero qui etiam istis praeceptis cognitis atque perceptis, ea quae in divinis Scripturis obscura sunt intueri nequiverint, arbitrentur se digitum quidem meum videre posse, sidera vero quibus demonstrandis intenditur, videre non posse. Et illi ergo et isti me reprehendere desinant et lumen oculorum divinitus sibi praeberi deprecentur. Non enim si possum membrum meum ad aliquid demonstrandum movere, possum etiam oculos accendere quibus vel ipsa demonstratio mea vel etiam illud quod volo demonstrare cernatur.

4. Iam vero eorum qui divino munere exsultant et sine talibus praeceptis qualia nunc tradere institui, se sanctos Libros intellegere atque tractare gloriantur, et propterea me superflua voluisse scribere existimant, sic est lenienda commotio ut, quamvis magno Dei dono iure laetentur, recordentur se

tamen per homines didicisse vel litteras nec propterea sibi ab Antonio sancto et perfecto Aegyptio monacho insultari debere, qui sine ulla scientia litterarum Scripturas divinas et memoriter audiendo tenuisse et prudenter cogitando intellexisse praedicatur; aut ab illo servo barbaro Christiano, de quo a gravissimis fideique dignissimis viris nuper accepimus, qui litteras quoque ipsas nullo docente homine, in plenam notitiam orando ut sibi revelarentur, accepit triduanis precibus impetrans, ut etiam codicem oblatum, stupentibus qui aderant, legendo percurreret.

5. Aut si haec quisque falsa esse arbitratur, non ago pugnaciter. Certe enim quoniam cum Christianis nobis res est qui se Scripturas sanctas sine duce homine gaudent nosse et, si ita est, vero et non mediocri gaudent bono, concedant necesse est unumquemque nostrum et ab ineunte pueritia consuetudine audiendi linguam suam didicisse et aliam aliquam vel Graecam vel Hebraeam vel quamlibet ceterarum aut similiter audiendo aut per hominem praeceptorem accepisse. Iam ergo si placet, moneamus omnes fratres, ne parvulos suos ista doceant, quia momento uno temporis adveniente Spiritu Sancto repleti Apostoli omnium Gentium linguis locuti sunt ¹; aut cui talia non provenerint, non se arbitretur esse Christianum aut Spiritum Sanctum accepisse se dubitet. Immo vero et quod per hominem discendum est, sine superbia discat; et per quem docetur alius, sine superbia et sine invidia tradat quod accepit; neque temptemus eum cui credidimus, ne talibus inimici versutiis et perversitate decepti ad ipsum quoque audiendum Evangelium atque discendum nolimus ire in ecclesias aut codicem legere aut legentem praedicantemque hominem audire et exspectemus rapi *usque in tertium caelum sive in corpore sive extra corpus*, sicut dicit Apostolus, et ibi audire *ineffabilia verba quae non licet homini loqui* ², aut ibi videre Dominum Iesum Christum et ab illo potius quam ab hominibus audire Evangelium.

Exempla operae utilitatem comprobantia referuntur.

6. Caveamus tales temptationes superbissimas et periculosissimas magisque cogitemus et ipsum apostolum Paulum, licet divina et caelesti voce prostratum et instructum, ad hominem tamen missum esse ut sacramenta perciperet atque copularetur Ecclesiae ³; et centurionem Cornelium, quamvis exauditas orationes eius elemosinasque respectas ei angelus nuntiaverit, Petro tamen traditum imbuendum, per quem non solum sacramenta perciperet, sed etiam quid credendum quid sperandum quid diligendum esset audiret ⁴. Et poterant utique omnia per angelum fieri, sed abiecta esset humana condicio si per homines hominibus Deus verbum suum ministrare nolle videretur. Quomodo enim verum esset quod dictum est: *Templum enim Dei sanctum est, quod estis vos* ⁵; si Deus de humano templo responsa non redderet et totum quod discendum hominibus tradi vellet, de caelo atque per angelos personaret? Deinde ipsa caritas, quae sibi homines invicem nodo unitatis astringit, non haberet aditum refundendorum et quasi miscendorum sibimet animorum, si homines per homines nihil discerent.

7. Et certe illum spadonem, qui Isaiam prophetam legens non intellegebat, neque ad angelum Apostolus misit nec ei per angelum id quod non intellegebat

expositum, aut divinitus in mente sine hominis ministerio revelatum est. Sed potius suggestionem divinam missus est ad eum seditque cum eo Philippus, qui noverat Isaiam prophetam, eique humanis verbis et lingua quod in Scriptura illa tectum erat aperuit [6](#). Nonne cum Moyse Deus loquebatur et tamen consilium regendi atque administrandi tam magni populi a socero suo, alienigena scilicet homine, et maxime providus et minime superbus accepit [7](#)? Noverat enim ille vir, ex quacumque anima verum consilium processisset, non ei sed illi qui est veritas incommutabili Deo esse tribuendum.

8. Postremo quisquis se nullis praeceptis instructum divino munere quaecumque in Scripturis obscura sunt intellegere gloriatur, bene quidem credit, et verum est, non esse illam suam facultatem quasi a se ipso existentem, sed divinitus traditam; ita enim Dei gloriam quaerit et non suam. Sed cum legit et nullo sibi hominum exponente intellegit, cur ipse aliis affectat exponere ac non potius eos remittit Deo, ut ipsi quoque non per hominem sed illo intus docente intellegant? Sed videlicet timet ne audiat a Domino: *Serve nequam, dares pecuniam meam nummulariis* [8](#). Sicut ergo hi ea quae intellegunt produnt ceteris vel loquendo vel scribendo, ita ego quoque si non solum ea quae intellego, sed etiam in intellegendo ea quae observent, prodidero, culpari ab eis profecto non debeo. Quamquam nemo debet aliquid sic habere quasi suum proprium, nisi forte mendacium. Nam omne verum ab illo est qui ait: *Ego sum veritas* [9](#). Quid enim habemus quod non accepimus? Quod si accepimus, quid gloriamur quasi non acceperimus? [10](#)

9. Qui legit audientibus litteras, utique quas agnoscit enuntiat; qui autem ipsas litteras tradit, hoc agit ut alii quoque legere noverint; uterque tamen id insinuat quod accepit. Sic etiam qui ea quae in Scripturis intellegit exponit audientibus, tamquam litteras quas agnoscit pronuntiat lectoris officio. Qui autem praecipit quomodo intellegendum sit, similis est tradenti litteras, hoc est praecipienti quomodo legendum sit; ut, quomodo ille qui legere novit alio lectore non indiget, cum codicem invenerit, a quo audiat quid ibi scriptum sit, sic iste qui praecepta quae conamur tradere acceperit, cum in libris aliquid obscuritatis invenerit, quasdam regulas velut litteras tenens intellectorem alium non requirat, per quem sibi quod opertum est retegatur, sed quibusdam vestigiis indagatis ad occultum sensum sine ullo errore ipse perveniat aut certe in absurditatem pravae sententiae non incidat. Quapropter, quamquam et in ipso opere satis apparere possit huic officioso labori nostro non recte aliquem contradicere, tamen, si huiusmodi proemio quibuslibet obsistentibus convenienter videtur esse responsum, huius viae quam in hoc libro ingredi volumus, tale nobis occurrit exordium.